

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอนใหญ่ๆคือ ตอนที่หนึ่ง ว่าด้วยเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” และข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ และ ตอนที่สอง ว่าด้วยเรื่องวรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท และวิธีการศึกษาวรรณยุกต์และแนวทางในการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นตระกูลไท

ตอนที่หนึ่ง : กลุ่มชาติพันธุ์

2.1 ประวัติความเป็นมาของคน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท”

ในบริเวณต่างๆทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีคน “ลาว” ตั้งรกรากกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ มีคน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” อาศัยปะปนอยู่ในบางจังหวัด คนทั้งสามกลุ่มชนดังกล่าวล้วนแต่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานซึ่งจะได้กล่าวถึงในที่นี้โดยอ้างอิงจากการศึกษาเอกสารและจากคำบอกเล่าของคนในหมู่บ้านที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของคน “ลาว”

คน “ลาว” หรือคนลาวอีสานอาศัยกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดต่างๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทย ศรีศักร วัลลิโภดม (2523) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของคนลาวในภาคอีสาน ในที่นี้จะได้สรุปมาพอสังเขปดังนี้ ตามหลักฐานทางตำนานและพงศาวดารที่มีอยู่กล่าวได้ว่าลาวเป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำโขงตั้งแต่เขตเมืองสิงห์ทางตอนใต้ของแคว้นสิบสองปันนามายังแคว้นสิบสองจุไทยในเขตลุ่มแม่น้ำดำทางตะวันออกและคลุมลงมาทางใต้ในเขตหัวพันลงมาจนถึงบริเวณแคว้นตรัน-นินห์ของญวน การสร้างบ้านแปลงเมืองของคนลาวในระยะแรกนั้นเกิดขึ้นที่เมืองแฉ่ง เขตแคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า เดียนเบียนฟู

อยู่ในเขตประเทศเวียดนาม ต่อมาจึงค่อย ๆ กระจายถิ่นมาตามลุ่มแม่น้ำโขงทางด้าน ตะวันตกและด้านใต้ เมื่อครั้งเกิดสงครามไทย-ลาวในสมัยที่เจ้าอนุวงศ์เป็นเจ้าผู้ครอง นครเวียงจันทน์ ผลกระทบของสงครามครั้งใหญ่ดังกล่าวเป็นเหตุให้ประชาชนลาวหลาย เผ่าพันธุ์ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย บางพวกโยกย้ายไปอยู่ในเขตญวน และบางพวกก็ย้าย มาอยู่ในประเทศไทย การเข้ามาอยู่ในดินแดนไทยของคนลาวนั้นอาจกล่าวได้ว่าเข้ามาใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นบ้านเมือง ส่วนใหญ่จะ กระจายกันอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนลักษณะที่สองคือ การถูกกวาดต้อนเข้ามา ส่วนใหญ่จะถูกนำมาอยู่ในเขตจังหวัดในภาคกลาง

การกระจายของคนลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งเป็นดิน แดนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขงนั้น กล่าวได้ว่า ในระยะแรก ๆ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนต้นลงมา คนลาวกระจายกันอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงตั้งแต่จังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี สกลนคร จนถึงนครพนม ในระยะนั้นบริเวณดังกล่าวจัดเป็นส่วนหนึ่งของ อาณาจักรล้านช้าง ต่อมาคนลาวจึงค่อย ๆ กระจายเข้าไปในเขตลุ่มแม่น้ำชี ในเขตจังหวัด ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ชัยภูมิ และร้อยเอ็ด แล้วกระจายต่อไปยังจังหวัด ชัยโสธรและอุบลราชธานี จนอาจกล่าวได้ว่า ดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำชีซึ่งจัดว่าเป็น อีสานตอนกลางและอีสานเหนือนั้นเป็นท้องที่ที่คนลาวตั้งหลักแหล่งกระจายกันอยู่ ส่วนการกระจายของคนลาวมายังอีสานใต้หรือบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลนั้นเพิ่งเกิดขึ้นใน ตอนหลัง ทั้งนี้เพราะบริเวณดังกล่าวมีเจ้าของครอบครองอยู่ก่อนแล้ว เช่น ในเขตจังหวัด นครราชสีมาที่มีคนไทยเข้ามาอยู่ และถือว่าเมืองนครราชสีมาเป็นหัวเมืองสำคัญในการ ปกครองภาคอีสานของไทย ห่างจากนครราชสีมาไปทางตะวันออกเฉียงใต้บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และสุรินทร์ เป็นถิ่นที่อยู่ของกลุ่มชนชาวเขมร ในระยะหลังต่อมาก็มีพวกกษ ัตริย์หรือพวกส่วยต่างได้รับการแต่งตั้งให้เป็นบ้านเล็กเมืองน้อยจากกรุงเทพฯ และให้อยู่ภาย ใต้การปกครองดูแลของเมืองนครราชสีมา

จากความแตกต่างกันในเรื่องเผ่าพันธุ์ดังกล่าว เป็นเหตุให้ในสมัยรัชกาลที่ 5 มี การกำหนดการปกครองในส่วนภูมิภาคเป็นมณฑล ภาคอีสานแบ่งออกเป็น 3 มณฑลคือ มณฑลอุดร ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย สกลนคร และนครพนม มณฑลนคร ราชสีมา ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดใกล้เคียง เช่น บุรีรัมย์และสุรินทร์ และ มณฑลอีสาน ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ ระยะหลังต่อมาจึงได้มีการตั้ง มณฑลร้อยเอ็ดเพิ่มขึ้นอีก มี 3 จังหวัดคือ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ การ ปกครองในรูปแบบของมณฑลนี้ได้ยกเลิกไปในสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อพ.ศ.

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในหมู่บ้านของคน “ลาว” ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างๆ ทางตอนเหนือของอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมได้รับการบอกเล่าว่า บรรพบุรุษของตนอพยพจากประเทศลาวมาตามลุ่มแม่น้ำโขงและมาตั้งรกรากอยู่ในอำเภอธาตุพนมมาหลายชั่วอายุคนแล้ว

ในปัจจุบันคน “ลาว” หรือคนลาวอีสานจัดเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่มีภาษาพูดและมีขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้กระจายกันอยู่ตามบริเวณต่างๆ ของ 19 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ยโสธร ขอนแก่น อุตรธานี หนองคาย ชัยภูมิ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด นครพนม สกลนคร เลย อุบลราชธานี หนองบัวลำภู และอำนาจเจริญ

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของคน “ญ้อ”

“ญ้อ” เป็นชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ทั่วไปในบริเวณต่างๆ ของบางจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร “ญ้อ” เป็นอีกกลุ่มชนหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงไว้บ้าง ในที่นี้จะได้สรุปมาพอสังเขปดังนี้

พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2466: 31 อ้างถึงในกาญจนา คูวัฒนศิริ, 2524) ทรงกล่าวถึงคน “ญ้อ” ไว้ว่า

“...ชาวเมืองท่าอุเทนนี้เป็นชาติญ้อโดยมาก แต่งตัวแบบชาวเมือง ภาษาพูดก็เหมือนกัน เป็นแต่สำเนียงเพี้ยนกันบ้าง พระศรีวรวงษาเล่าว่า พวกญ้อนี้เดิมอยู่เมืองไชยบุรี ครั้นเสียเมือง พวกญ้อก็หนีไปตั้งอยู่เมืองหลวงโป่งเลงทางเมืองคำเกิด คำม่วน เมื่อเจ้าพระยาบดินทรเดชาไปตั้งอยู่ที่เมืองยโสธร ก็ได้แต่งคนไปเกลี้ยกล่อมพวกญ้อลงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองท่าอุเทน...”

นอกจากนี้กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2509: 343 อ้างถึงใน กาญจนา, 2524) ยังทรงให้ความเห็นเกี่ยวกับคน “ญ้อ” อีกว่า

“...พวกญ้อพบที่ท่าอุเทน พูดภาษาไทยแต่สำเนียงแปร่งไปอีกอย่างหนึ่ง ตามถึงถิ่นเดิมบอกได้ว่าเดิมอยู่ที่เมืองไชยบุรี ใกล้กับเมืองท่าอุเทนนั่นเอง หนีกองทัพกรุงเทพฯ ข้ามไปอยู่ที่เมืองหลวงโป่งเลง ทำฝั่งซ้ายใกล้กับแดนญวนเสียคราวหนึ่ง แล้วจึงพากันกลับมาอยู่ที่เมืองท่าอุเทนเมื่อรัชกาลที่ 3...”

ทองคำ หงส์พันธ์ (2522 อ้างถึงใน กาญจนา, 2524) เป็นอีกท่านหนึ่งที่ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของคน “ญ้อ” ไว้ว่า

“เดิมพวกญ้อจะอยู่ที่ไหนมีเชื้อชาติสืบต่อมาจากพวกใดไม่ปรากฏ จนกระทั่งขุนบรมได้ปลืงตัวออกมา และตั้งเมืองขึ้นที่เมืองคำเกิด และเรียกตนเองว่า “พวกญ้อ” อยู่ในความปกครองของเมืองเวียงจันทน์ ต่อมาในปีพ.ศ.2379 เมื่อเวียงจันทน์เสียแก่กรุงเทพฯแล้ว พระคำก้อน เจ้าเมืองคำเกิดก็ขอสวามิภักดิ์ต่อกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงรับไว้อยู่ได้ร่มโพธิสมภาร ในปีพ.ศ.2382 พระคำก้อนก็อพยพราษฎรจากเมืองคำเกิดมาตั้งที่เมืองท่าขอนแก่น (ปัจจุบันคือ ตำบลท่าขอนแก่น อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม) ครั้นปีพ.ศ.2482 พระสุวรรณภักดี (บุตรพระคำก้อน) ก็พาราษฎรประมาณ 300 คน อพยพไปทำราชการขึ้นกับเมืองท่าอุเทน (ปัจจุบันคือ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม)”

นอกจากนี้ยังมีสุรจิตต์ จันทรสาขา (มปป.) ได้รวบรวมเรื่อง “รวมเผ่าไทยมุกดาหาร” และกล่าวถึงคน “ญ้อ” โดยสรุปได้ดังนี้

ญ้อเป็นชาวไทยกลุ่มหนึ่งในภาคอีสาน มีผู้ค้นพบว่าถิ่นฐานเดิมของชาวญ้ออยู่ในแคว้นสิบสองปันนาหรือยูนนาน ต่อมาชาวญ้อบางส่วนได้อพยพลงมาตามลำน้ำโขง ตั้งรกรากอยู่ที่เมืองหงษา แขวงไชยบุรีของลาวในปัจจุบัน เดิมเมืองหงษาอยู่ในเขตของราชอาณาจักรไทย แล้วต่อมาตกไปเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและลาว แขวงไชยบุรีของลาวนี้เคยเป็นดินแดนของประเทศไทยระหว่างพ.ศ.2483 ถึงพ.ศ.2489 เรียกว่าจังหวัดล้านช้าง แต่ก็ต้องคืนดินแดนส่วนนี้ไปให้ฝรั่งเศสและลาวอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาชาวญ้ออีกส่วนหนึ่งได้อพยพลงมาตามลำน้ำโขงและตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เมืองไชยบุรี ในสมัยรัชกาลที่ 1 เมื่อพ.ศ.2351 ครั้นเมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อพ.ศ.2369 ชาวญ้อเมืองไชยบุรีได้ถูกกองทัพเจ้าอนุวงศ์กวาดต้อนให้ไปตั้งรกรากอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงที่เมืองหลวงปู่เลงและที่เมืองคำเกิด คำม่วน ต่อมาได้ถูกกองทัพไทยกวาดต้อนให้กลับมาตั้งเมืองขึ้นใหม่ที่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงอีก และได้ตั้งขึ้นเป็นเมืองท่าอุเทนเมื่อพ.ศ.2376 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯตั้งให้ท้าวพระปทุม เจ้าเมืองหลวงปู่เลงเป็น “พระศรีวรราช” เจ้าเมืองท่าอุเทนคนแรก นอกจากนี้ชาวญ้อจากเมืองคำเกิด คำม่วนยังได้อพยพมาตั้งเป็นเมืองท่าขอนแก่นขึ้นกับเมืองกาฬสินธุ์ ในพ.ศ. 2387 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯตั้งให้ท้าวคำก้อนจากเมืองคำเกิดเป็น “พระสุวรรณภักดี” เจ้าเมืองท่าขอนแก่นขึ้นเมืองกาฬสินธุ์ นอกจากนี้ยังมีชาวญ้อบางส่วนที่อพยพมาจากเมืองมหาชัยทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงซึ่งเป็นดินแดนของลาวในปัจจุบัน ซึ่งเมือง

มหาชัยนั้นอยู่ห่างจากแม่น้ำโขงและเมืองนครพนมประมาณ 50 กิโลเมตร ชาวญ้อจากเมืองมหาชัยอพยพข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งรกรากอยู่ริมหนองหารในสมัยรัชกาลที่ 3 (อ้างจากเอกสาร ร.3 ค.ศ.1800 เลขที่ 10 หอสมุดแห่งชาติ) ซึ่งก็คือจังหวัดสกลนครในปัจจุบันนั่นเอง

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในหมู่บ้านของคน “ญ้อ” ทางตอนเหนือของอำเภอธาตุพนม ได้รับคำบอกเล่าว่า ไม่ทราบแน่ชัดว่าบรรพบุรุษของตนนั้นอพยพมาจากที่ใด เช่น คน “ญ้อ” ที่บ้านกุดฉิม ตำบลกุดฉิม เล่าว่าบรรพบุรุษของตนน่าจะมาจากเมืองมหาชัย ประเทศลาว เข้ามาอยู่ที่จังหวัดสกลนคร แล้วจึงโยกย้ายกระจายมาอยู่ในนครพนมจนทุกวันนี้

ในปัจจุบันคน “ญ้อ” อาศัยกระจายอยู่ทั่วไปในบางจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ อำเภอรามวา อำเภอนาหว้า และอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตำบลท่าขอนยางและอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อำเภอขามเฒ่าและอำเภอเสถียรบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งอำเภอเมืองและอำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

2.1.3 ประวัติความเป็นมาของคน “ผู้ไท”

คน “ผู้ไท” ซึ่งบางแห่งเรียก ผู้ไทย นั้นเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทอีกกลุ่มหนึ่งที่อาศัยกระจายกันอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น ในจังหวัดสกลนครและนครพนม คน “ผู้ไท” มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่กล่าวมา ดังมีผู้กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

ในประชุมพงศาวดารภาคที่ 70 หน้า 153 (อ้างถึงใน พงณี ศรีธรรมาภรณ์, 2526: 13) มีใจความตอนหนึ่งที่สมเด็จพระยาตากสินมหาราชทรงนิพนธ์ไว้เกี่ยวกับคน “ผู้ไท” ดังนี้

“...เขตแดนแคว้นสิบสองจุไทยกว้างขวางมาก เพราะฉะนั้นในตอนที่อยู่ใกล้เมืองหลวงพระบางไปทางตะวันออกจึงเรียกแยกว่า “เมืองหัวพันห้าทั้งหก” หรือ “หัวพันทั้งหก” ส่วนตอนที่อยู่ใกล้เมืองเวียงจันทน์เรียกว่า เมืองพวน ถัดแดนหัวพันห้าทั้งหกและเมืองพวนออกไป คงเรียกว่าแคว้นสิบสองจุไทย มีเมืองไล เมืองแงหรือถน เป็นต้น

ในสมัยโบราณเห็นจะราว 2,000 ปีขึ้นไป ได้มีไทยอพยพเข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแดนสิบสองจุไทย ส่วนมากเห็นจะได้กับพวกผู้ไทยซึ่งเป็นไทยสาขาหนึ่ง สายเดียวกับพวกช่ง...”

สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) (2468 อังถึงใน ถวิล ทองสว่างรัตน์, 2527: 2) ได้กล่าวถึงการอพยพของคนผู้ไทยจากแคว้นสิบสองจุไทยเข้าสู่ประเทศลาวฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขง โดยสามารถสรุปใจความได้ว่า

คนชนชาติผู้ไทยเดิมมีภูมิลำเนาเป็นหลักฐานอยู่ที่เมืองน่านน้อยอ้อยหนู่¹ ครั้นต่อมาเมืองน่านน้อยอ้อยหนู่บังเกิดการอึดคักคอดอยาก คนผู้ไทยจึงพากันอพยพไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองวังในอาณาเขตของเมืองเวียงจันทน์ซึ่งเป็นบริเวณที่พวกเขาอาศัยอยู่ หลังจากนั้นประมาณ 90 ปี เมืองเวียงจันทน์ได้แตกเสียแก่ทัพไทย เมื่อ พ.ศ.2322 คนผู้ไทยในเมืองวังจึงอยู่ภายใต้การปกครองของเมืองราชคำรัว ต่อมาในปี พ.ศ.2385 บ้านเมืองของคนผู้ไทยและพวกข้าที่เมืองวังก็ถูกกองทัพไทยเอาไฟเผาและแม่ทัพไทยได้กวาดต้อนครอบครัวพวกราษฎรผู้ไทยและข้าในเมืองวังให้มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสหสัชนธ์และอำเภอภูจินารายณ์ (ปัจจุบันขึ้นกับจังหวัดกาฬสินธุ์)

นอกจากนี้ในหนังสือโบราณคดีของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2509) ซึ่งได้ทรงกล่าวถึงคนกลุ่มต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ทรงได้พบเห็นเมื่อคราวเสด็จไปตรวจราชการที่มณฑลอุดรและมณฑลอิสานเมื่อปีพ.ศ.2449 ท่านทรงพบว่าคนที่อยู่แถวลุ่มแม่น้ำโขงที่แตกต่างไปจากไทยล้านช้างมีถึง 8 พวกคือ พวกผู้ไทย พวกกะเลิง พวกข้อ พวกแสก พวกไชย พวกกะตาก พวกกะโซ่ และพวกเขมรป่าดง โดยมีใจความตอนหนึ่งที่ทรงกล่าวถึงคน “ผู้ไทย” ไว้ว่า

“...พวกผู้ไทย ว่าถิ่นเดิมอยู่ทางเมืองพวนฝ่ายข้างเหนือ พูดภาษาไทย ใช้อ้อยคำ ผิดกับไทยล้านช้างบ้างเสียงแปร่งไปอย่างหนึ่ง ฉันพบตามหัวเมืองต่าง ๆ ในสองมณฑลนั้นหลายแห่ง แต่ที่เมืองเวญนครขึ้นเมืองสกลนครดูเหมือนจะมีมากกว่าที่อื่น สังเกตดูผิวพรรณผ่องกว่าจำพวกอื่น ผู้หญิงหน้าตาอยู่ข้างหมดจด เคยมีการพ้อนรำให้ฉันดูเป็นคู่ ๆ คล้ายกับจับระบำตามภาษาของเขา...”

¹ หมายถึง เมืองแดง อยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย ปัจจุบันอยู่ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พงศาวดารล้านช้างว่า เมืองน่านน้อยอ้อยหนู่ (ถวิล, 2527: 2)

การอพยพของคน “ผู้ไท” เข้าสู่ประเทศไทยนั้นปรากฏความในประชุมพงศาวดารภาคที่ 33 (2510: 97 อ้างถึงใน พงศนิ ศรีธรราชฎร์, 2526: 16)ว่า “ผู้ไท” ในประเทศไทยได้อพยพมาจากเมืองทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง เช่น เมืองวัง เมืองเซโปน เมืองพิณ เมืองนอง และเมืองมหาชัย การอพยพเข้ามานั้นมีอยู่หลายครั้ง มีทั้งที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาหลังสงคราม และถูกเกลี้ยกล่อมให้อพยพเข้ามาหรือหนีศึกสงครามเข้ามาเอง โดยการอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยของคน “ผู้ไท” นั้นอาจสรุปเป็นครั้งใหญ่ๆได้ 2 ครั้งคือ

1. ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี และสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยอพยพครอบครัวชาวผู้ไทมาเมืองคราวไปตีเมืองล้านช้างให้มาอยู่แถบภาคกลางของไทย คือ อยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี เป็นการทดแทนคนไทยที่ถูกกวาดต้อนไปพม่าในคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2

2. ในสมัยรัชกาลที่ 3 หลังจากปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์แล้ว ได้กวาดต้อนครอบครัวชาวผู้ไทมาจากเมืองต่างๆในประเทศลาว มีเมืองวัง เมืองคำม่วน เมืองคำเกิด และเมืองมหาชัย ให้เข้ามาอยู่ในภาคอีสานของไทย ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร และนครพนม ให้ตั้งบ้านเรือนขึ้นเป็นเมืองปกครองกันต่อมา

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในหมู่บ้านของคน “ผู้ไท” ในอำเภอธาตุพนม ได้รับคำบอกเล่าที่คล้ายคลึงกันคือ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านโพนแพง ตำบลโพนแพง ซึ่งมีคน “ผู้ไท” อยู่ทั้งหมู่บ้านนั้น ต่างก็เล่าว่า

“เมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้ว บรรพบุรุษของตนเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่เมืองวัง ตอนกลางของประเทศลาว ต่อมาได้ถูกพวกจีนฮ่อและญวนยกทัพมารุกราน จึงพากันอพยพข้ามลำน้ำโขงเข้าสู่ประเทศไทยตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอเรณูนครก่อน และบางส่วนก็เข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านโพนแพงและหมู่บ้านท่าทราย (ติดกับหมู่บ้านโพนแพง) トラบเท่าทุกวันนี้”

คำบอกเล่าดังกล่าวตรงกับคำบอกเล่าของผู้สูงอายุชาว “ผู้ไท” ในหมู่บ้านแสนพันทุ่ง ตำบลแสนพัน ซึ่งได้ยืนยันว่า บรรพบุรุษของตนมาจากเมืองวัง ประเทศลาว อพยพเข้าสู่อำเภอเรณูนคร แล้วบางส่วนกระจายมาอยู่ที่หมู่บ้านแสนพันทุ่งจนถึงทุกวันนี้

ปัจจุบันคน “ผู้ไท” อาศัยกระจายกันอยู่ตามบริเวณต่างๆของจังหวัดทางภาคอีสานของไทย มีมากที่สุด ในอำเภอภูจินารายณ์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รองลงมาคือ อำเภอเรณูนคร อำเภอธาตุพนม อำเภอนาแก อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม อำเภอพรรณานิคม อำเภอวาริชภูมิ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

และบางตำบลของจังหวัดอุบลราชธานีและอุดรธานี (ถวิล ทองสว่างรัตน์, 2527) นอกจากนี้ยังมีคน “ผู้ไท” ถึงร้อยกว่าหมู่บ้านกระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆของจังหวัดมุกดาหาร (เดิมเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นกับจังหวัดนครพนม) ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอดำชะอี อำเภอหนองสูง อำเภอดงหลวง อำเภอนิคมคำสร้อย และอำเภอดอนตาล (สุรจิตต์ จันทรสาขา, มปป.)

2.2 ปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์

“ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์” เป็นประเด็นสำคัญที่ยังคงถูกกล่าวถึงในการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและที่อื่น ๆ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งอาจมีชื่อเรียกมากกว่าหนึ่งชื่อหรือชื่อหนึ่งชื่ออาจหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าหนึ่งกลุ่ม จึงก่อให้เกิดความสับสนต่อผู้ที่ศึกษาเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก หลายครั้งที่เกิดความไม่เห็นพ้องต้องกันระหว่างกลุ่มนักวิชาการที่ต่างก็พยายามเสนอแนวคิดมาสนับสนุนคำเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตามกฎเกณฑ์ทางสาขาวิชาของตน

ในงานวิจัยนี้ศึกษารรณยุกต์ในภาษาของกลุ่มชน 3 กลุ่ม ได้แก่ คน “ลาว” คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท” ซึ่งการกำหนดเลือกกลุ่มชนดังกล่าวกำหนดตามคำเรียกชื่อของแต่ละกลุ่มชนเรียกตนเองและคนอื่น ๆ เรียกเป็นชื่อเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่า ชื่อกลุ่มชน ชื่อภาษาและลักษณะทางภาษาของกลุ่มคนในบริเวณที่ศึกษาสัมพันธ์กันหรือไม่ ดังนั้นจึงนับเป็นเรื่องสำคัญที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับกรณีต่างๆที่มีผู้เสนอไว้เกี่ยวกับชื่อกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในที่นี้จะได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญต่างๆเกี่ยวกับชื่อกลุ่มชาติพันธุ์แบ่งเป็นหัวข้อย่อย ได้แก่ ที่มาของชื่อกลุ่มชาติพันธุ์, ข้อสังเกตเกี่ยวกับที่มาของปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์และการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาถิ่นตระกูลไท : กรณีชื่อเรียก “ลาว”, “ญ้อ” และ “ผู้ไท”

2.2.1 ที่มาของชื่อกลุ่มชาติพันธุ์

ชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งที่มาจากคำเรียกตนเองหรือคำที่ผู้อื่นเรียกล้วนแต่มีที่มาที่น่าสนใจ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2534) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชื่อที่กลุ่มชนเรียกตนเอง (autonym) และชื่อที่ผู้อื่นเรียกกลุ่มชน (exonym) ว่ามีที่มาแตกต่างกันสามารถแยกกล่าวได้ดังนี้

1) ชื่อที่กลุ่มชนเรียกตนเอง (autonym) มักเป็นชื่อที่บอกลักษณะเฉพาะของตน นั่นคือ บอกว่าตนคือใครและส่วนใหญ่กลุ่มชนมักจะระบุว่าตนเองเป็น “คน” และมีลักษณะการดำรงชีวิตอย่างไร ตัวอย่างเช่น

ชาวขมุ เรียกตนเองว่า “ขมุ” แปลว่า คน (พระยาประชาติจักรจักร 2462 อ้างถึงในจิตร ภูมิศักดิ์, 2540)

ชนเผ่าผีตองเหลือง เรียกตนเองว่า “มละบริ” /mlaʔbriʔ/ แปลว่า คนป่า (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ, 1996)

ส่วย เรียกตนเองว่า “กวย” แปลว่า คน (ประเสริฐ ศรีวิเศษ, 2521)

อ๊กอ เรียกตนเองว่า “อะฮา” (Akha) แปลว่า คนที่อยู่โนป่า (สุวิไล, 2534)

เป็นต้น

2) ชื่อที่ผู้อื่นเรียก (exonym) มักเป็นชื่อที่กำหนดสถานภาพทางสังคมของ กลุ่มชนต่างๆหรือบอกทัศนคติที่มีต่อกลุ่มชนนั้นๆ สุวิไลแยกประเภทของชื่อที่ผู้อื่นเรียกกลุ่มชนต่างๆออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1) ชื่อพื้นบ้านที่ใช้เรียกทั่วไป โดยมากเป็นคำที่ชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ใช้เรียกกลุ่มชนหนึ่งๆ เช่น การใช้คำว่า

ข่า ข่า - “ข่าทาส” ใช้เรียกชาวขมุ กวย/กวย ไทโร บรู และมัล/ปรีย ซึ่งเป็นกลุ่มคนพื้นเมืองที่พูดภาษาในลาวและไทย ได้แก่ ข่ามู ข่าส่วย ข่ากะโฮ้ และข่าถิ่น เป็นต้น

ส่วย - “ผู้ที่ต้องส่งส่วยสิ่งของ” ใช้เรียกกลุ่มที่เรียกตนเองว่า กวย/กวย

ผีตองเหลือง - “ผีที่ใช้ใบตองเหลืองทำที่อยู่อาศัย” ใช้เรียกกลุ่มมละบริ

แขก - “ผู้ที่ไม่ใช่คนพื้นบ้าน” ใช้เรียกกลุ่มชนที่มีผิวคล้ำเช่น อินเดียและกลุ่มที่นับถืออิสลาม เช่น มุสลิม เป็นต้น

จะเห็นว่าชื่อต่างๆที่ผู้อื่นใช้เรียกกลุ่มชนในข้างต้น มักเป็นคำที่มีความหมายในทางไม่ดีบ่งบอกให้เห็นความเป็นคนนอกกลุ่ม ต่ำต้อย ซึ่งกลุ่มชนที่ถูกเรียกด้วยชื่อต่างๆดังกล่าวมักจะไม่พอใจที่ถูกเรียกเช่นนั้น

2.2) ชื่อที่เป็นทางราชการ เป็นชื่อที่ผู้มีอำนาจในสังคมใช้เรียกเพื่อประโยชน์ทางการปกครองเป็นการบอกสถานภาพของกลุ่มคนว่าเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของประเทศ เช่น คำว่า “ไทยภูเขา” เรียก คนไทยกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานบนภูเขา “ไทยมุสลิม” เรียกกลุ่มคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม (สุวิไล, 2534) เป็นต้น

จากตัวอย่างคำเรียกกลุ่มชนดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ชื่อที่ผู้อื่นกำหนดขึ้นเรียกกลุ่มชนมักเป็นชื่อที่กำหนดขึ้นเรียกตามวัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือลักษณะการดำรงอยู่ตามธรรมชาติของกลุ่มชนนั้น ๆ จึงเป็นชื่อที่มีความหมายในทางที่ดีเป็นที่พึงพอใจของกลุ่มชนและให้ความรู้สึกที่ว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของคนกลุ่มใหญ่เช่นกัน

2.2.2 ข้อสังเกตเกี่ยวกับที่มาของปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าปัญหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ อาจมีชื่อเรียกมากกว่าหนึ่งชื่อหรือชื่อหนึ่งชื่ออาจหมายถึงกลุ่มชนมากกว่าหนึ่งกลุ่มนับเป็นปัญหาที่สร้างความสับสนให้กับผู้ศึกษาเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่งนั้น จากการศึกษางานที่กล่าวถึงการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์เท่าที่ปรากฏอยู่ตอนนี้ สามารถตั้งข้อสังเกตถึงที่มาของปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่ก่อให้เกิดความสับสนดังกล่าวได้ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ ชื่อที่กลุ่มชนเรียกตนเองกับชื่อที่ผู้อื่นเรียกไม่ตรงกัน ประการที่สอง คือ กลุ่มชนกลุ่มเดียวกันแต่อยู่กันคนละที่ มีคำเรียกตนเองไม่ตรงกัน ประการที่สาม คือ ชื่อกลุ่มชนกลุ่มเดียวกัน แต่คนอื่นที่อยู่ต่างถิ่นกันเรียกไม่ตรงกัน และประการที่สี่ คือ กลุ่มชนมีชื่อเรียกตนเองเหมือนกัน แต่เป็นคนละกลุ่มกัน ในที่นี้จะได้แยกกล่าวที่มาของปัญหาแต่ละประการตามลำดับต่อไปนี้

1) ชื่อที่กลุ่มชนเรียกตนเองกับชื่อที่ผู้อื่นเรียกไม่ตรงกัน เป็นที่มาที่ทำให้พบว่ากลุ่มชนบางกลุ่มมีชื่อเรียกมากกว่า 1 ชื่อ ส่วนใหญ่มักจะมีสาเหตุที่สืบเนื่องมาจากชนส่วนใหญ่ในพื้นที่กำหนดชื่อเรียกกลุ่มชนที่ตนเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีอยู่เป็นจำนวนน้อย มีภาษาและประเพณีวัฒนธรรมหรือการดำรงชีวิตที่แตกต่างจากชนส่วนใหญ่ และถ้าชื่อที่กำหนดขึ้นเรียกเป็นชื่อที่มีความหมายในทางที่ไม่ดีหรือแสดงออกถึงความดูถูก ชื่อนั้นก็จะไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มชน เช่น ส่วย เรียกตนเองว่า “กูย” บางท้องถิ่นออกเสียงเพี้ยนไปบ้าง เช่น กวย โภย หรือ กุย แต่ถูกคนไทยเรียกว่า “ส่วย” ดังนั้นเมื่อคนกวยคุยกับคนไทย จึงมักใช้คำว่า “ส่วย” แทนตัวเองเสมอ เพื่อที่จะย้าให้เขารู้จักว่าตนเองพูด

ภาษาส่วยและเป็นคนส่วย ส่วนคำว่า “กูย” นั้นจะใช้เรียกตนเองเฉพาะในหมู่คนกูยด้วยกัน (ประเสริฐ, 2521)

ตัวอย่างกลุ่มชนที่มีชื่อเรียกตนเองไม่ตรงกับชื่อที่ผู้อื่นเรียกอีก ได้แก่ สวีไล (2531 อ้างถึงใน สวีไล, 2534: 126) กล่าวถึงคำเรียกกลุ่มชนถิ่นหรือชาถิ่นไว้ว่า

“...กลุ่มที่ถูกเรียกว่า ถิ่นหรือชาถิ่น คนกลุ่มนี้มีชื่ออีกชื่อหนึ่งซึ่งรู้จักกันไปในเขตภาคเหนือคือคำว่า “ลัวะ” ซึ่งเป็นคำที่คนไทยพื้นเมืองใช้เรียกกลุ่มชนที่เป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมในแถบภาคเหนือ อันที่จริงชนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า <มัล> หรือ <ปรี> (แล้วแต่กลุ่ม) เขาไม่ยอมรับคำว่า ถิ่น/ชาถิ่น เลย ชาวปรีที่ผู้เขียนรู้จักกล่าวว่า ถ้าไปเรียกพวกเขาว่า “ถิ่น” เข้าบ้านไหนอาจจะไม่ได้เข้ากิน บางกลุ่มก็ไม่ว่าหมายถึงคนกลุ่มไหน ชนกลุ่มนี้ดูจะยอมรับชื่อ “ลัวะ” มากกว่า ส่วนคำว่า “ปรี”, “มัล” จะใช้กับผู้ที่รู้จักกันดี พูดภาษาเข้าใจกันได้เท่านั้น”

เมื่อพิจารณาที่มาของปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชนที่มีสาเหตุมาจากกรณีของชื่อที่ผู้อื่นกำหนดขึ้นเรียกซึ่งเป็นชื่อทั้งที่มีความหมายเป็นที่พอใจและไม่เป็นที่พอใจของกลุ่มชนนั้น ชื่อใดที่มีความหมายไม่ดี แต่ถูกใช้เรียกจนเกิดความเคยชินก็จะยังคงใช้เรียกกันอยู่ แต่ถ้าหากชื่อใดที่มีความหมายไม่ดี กลุ่มชนที่ไม่พอใจที่จะถูกเรียกเช่นนั้นก็จะมีชื่ออื่น ๆ ถูกกำหนดขึ้นเรียกกันในภายหลัง

2) กลุ่มชนกลุ่มเดียวกันแต่อยู่กันคนละที่มีคำเรียกตนเองไม่ตรงกัน
เป็นอีกกรณีหนึ่งที่จัดเป็นที่มาของปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชน นั่นคือ อาจพบว่ากลุ่มชนกลุ่มหนึ่งๆที่มีวัฒนธรรมการดำรงชีวิตแบบเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน แต่อยู่ต่างถิ่นกัน กลับมีคำเรียกตนเองที่แตกต่างกันไปในแต่ละถิ่น เช่น กลุ่มส่วยที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนครเรียกตนเองว่า <ไท> กลุ่มที่อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เรียกตนเองว่า <บรู> แต่ยังคงใช้คำว่า “กูย” หมายถึง “คน” ทั้งในจังหวัดสกลนครและมุกดาหาร (สวีไล, 2534)

ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจประการหนึ่งเกี่ยวกับชื่อกลุ่มชนที่อยู่คนละถิ่นที่มีคำเรียกตนเองต่างถิ่นนั้น อาจมีสาเหตุมาจากการที่กลุ่มชนนั้นๆได้รับอิทธิพลจากชนกลุ่มใหญ่ที่เขาไปอยู่ด้วยทั้งด้านการดำรงชีวิต ด้านภาษาและวัฒนธรรม เป็นผลทำให้เกิดความสับสนในคำเรียกชื่อตนเอง

สาเหตุของความสับสนในคำเรียกชื่อตนเองของกลุ่มชนจากตัวอย่างในข้างต้น นับเป็นกรณีที่ควรพิจารณาอย่างรอบคอบในการศึกษาเรื่องราวของกลุ่มชน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชนที่ต้องการศึกษาอย่างเที่ยงแท้นั่นเอง

3) ชื่อกลุ่มชนกลุ่มเดียวกัน แต่คนอื่นที่อยู่ต่างถิ่นกันเรียกไม่ตรงกัน เป็นที่มาของปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชนอีกประการหนึ่ง นั่นคือ อาจพบว่ากลุ่มชนกลุ่มหนึ่งมีชื่อเรียกมากกว่า 1 ชื่อ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากคนอื่นที่อยู่ต่างถิ่นกันเรียกชื่อของกลุ่มชนนั้น ๆ แตกต่างกันไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียกเป็นคนต่างชาติต่างภาษา กัน ตัวอย่างเช่น คนไทยภาคใต้เรียกชาวกะเหรี่ยงว่า “ยางแดง” ขณะที่ในพม่าเรียกว่า “กะยิ่นนี่” คนลาวเรียกชนเผ่ามละบริหรือผีตองเหลืองว่า “ข้าตองเหลือง” แต่คนไทยทางภาคเหนือเรียกว่า “ผีตองเหลือง” และ “คนป่า” (จิตร, 2540) เป็นต้น

กรณีชื่อกลุ่มชนที่ผู้อื่นเรียกในแต่ละที่ไม่ตรงกันนี้นับเป็นกรณีที่ปรากฏไม่เด่นชัดนักแต่ก็นับเป็นเรื่องที่ผู้ศึกษาเรื่องราวของกลุ่มชนไม่ควรละเลยที่จะนำมาพิจารณาเช่นเดียวกับกรณีอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้ว

4) กลุ่มชนมีชื่อเรียกตนเองเหมือนกัน แต่เป็นคนละกลุ่มกัน เป็นอีกกรณีหนึ่งที่น่าจะเป็นที่มาของความเข้าใจผิดเกี่ยวกับกลุ่มชน กล่าวคือ อาจพบว่ามีการมีชื่อเรียกตนเองเหมือนกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่กลุ่มชนเดียวกัน เช่น “ผู้ไท” (Budai หรือ Pu Tai) ในเขตเหวินชาน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน เรียกตนเองว่า “ผู้ไท” เหมือน “ผู้ไท” (Phu Thai) ในจังหวัดนครพนม แต่เป็นคนละกลุ่มชนกัน ซึ่งเป็นกรณีที่อธิบายได้ด้วยการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ผู้ไท” ในเขตเหวินชาน แล้วพบว่าในภาษาของคน “ผู้ไท” กลุ่มดังกล่าวมีระบบวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาของคน “ผู้ไท” ในจังหวัดนครพนม และสรุปได้ว่า “ผู้ไท” ในเขตเหวินชาน พูดภาษาไทยกลุ่มกลาง (Central Tai) แต่ “ผู้ไท” ในจังหวัดนครพนม พูดภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai) กลุ่มย่อย PH (ดูรายละเอียดใน Kullavanijaya and L-Thongkum (1998) และ L-Thongkum (1997))

2.2.3 คำเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท : กรณีคำเรียกชื่อคน “ลาว”, คน “ญ้อ” และคน “ผู้ไท”

กรณีของคำเรียกชื่อ ลาว ญ้อ และผู้ไทนั้น ยังไม่มีการศึกษามากนัก ในที่นี้จะได้กล่าวถึงคำเรียกชื่อของทั้งสามกลุ่มชนจากงานเท่าที่ปรากฏอยู่ โดยจะแยกกล่าวพอสังเขป ดังนี้

2.2.3.1 คำเรียกชื่อคน “ลาว”

ในปัจจุบัน นอกจากคำว่า “ลาว” จะปรากฏเป็นคำเรียกชนชาติลาวในประเทศลาวแล้วยังเป็นคำเรียกชนชาติไทในภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งเรียกตนเองว่าคน “ลาว” หรือ คนลาวอีสาน และเรียกภาษาของตนเองว่า ภาษาลาว คนลาวในภาคอีสานเป็นคนลาวที่อพยพมาจากประเทศลาว เมื่อครั้งเกิดสงครามระหว่างไทยกับลาว ซึ่งนอกจากจะมีคนลาวกลุ่มดังกล่าวแล้ว ยังมีคนลาวจากแคว้นต่างๆ เช่น หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสักของประเทศลาวถูกกวาดต้อนเข้ามาในประเทศไทยอีกด้วย ทำให้ปัจจุบันนี้มีคนลาวกลุ่มต่างๆอาศัยอยู่ในบริเวณต่างๆ ของประเทศไทย สรุปลงแล้วได้แก่

ลาวพวน มีถิ่นฐานเดิมในเมืองเชียงขวาง ทางตะวันออกเฉียงใต้ของหลวงพระบางและตะวันออกเฉียงเหนือของเวียงจันทน์ (Sidenfaden, 1967: 92 อ้างถึงใน วิไลลักษณ์ เดชะ, 2529) ถูกกวาดต้อนมาอยู่ทางภาคกลางของไทย เช่น จังหวัดลพบุรี (อำเภอบ้านหมี่) สระบุรี สิงห์บุรี นครนายก และเพชรบุรี เป็นต้น

ลาวโซ่ง หรือไทดำ มีถิ่นฐานเดิมอยู่เมืองแกลง แคว้นสิบสองจุไทย และกระจายอยู่ทั่วไปแถบลุ่มแม่น้ำดำและลุ่มแม่น้ำแดง ในเขตประเทศเวียดนามและประเทศจีน ส่วนใหญ่ถูกกวาดต้อนมารวมกันทางภาคกลางของไทย ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เป็นต้น

ลาวไต มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเวียงจันทน์ ถูกกวาดต้อนมาอยู่ทางภาคกลางของไทย เช่นเดียวกัน ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี นครสวรรค์ เป็นต้น

ลาวเวียง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเวียงจันทน์ ถูกกวาดต้อนมาอยู่ทางภาคกลางของไทย ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี นครปฐม ฉะเชิงเทรา และนครสวรรค์ เป็นต้น

ลาวครั้ง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในหลวงพระบาง ถูกกวาดต้อนมาอยู่ทางภาคกลางของ ไทย ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี นครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี เป็นต้น

ลาวแง้ว ไม่ทราบถิ่นฐานเดิมที่ชัดเจน ถูกกวาดต้อนมาอยู่ทางภาคกลางของไทย ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี นครสวรรค์ และอุทัยธานี เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นว่าในประเทศไทย นอกจากจะมีคนลาวในภาคอีสานแล้ว ยังมีคน ลาวอีกหลายกลุ่มอาศัยกระจายกันอยู่ทั่วไปในจังหวัดต่างๆทางภาคกลาง กลุ่มชนลาว แต่ละกลุ่มยังคงมีคำเรียกตนเองว่า “ลาว” และเรียกภาษาว่า “ภาษาลาว” เหมือนกัน

สำหรับในงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของกลุ่มคนที่เรียกตนเอง และคนอื่นเรียกว่าคน “ลาว” เรียกภาษาว่า “ภาษาลาว” ที่อาศัยอยู่ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ทางภาคอีสานของไทย ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับคนลาวทางภาคกลางที่ กล่าวถึงในข้างต้น

2.2.3.2 คำเรียกชื่อคน “ญ้อ”

เท่าที่ผ่านมามีไม่ค่อยมีเอกสารที่กล่าวถึง “ญ้อ” ไ้มากนัก คำเรียกกลุ่มชน “ญ้อ” ที่ปรากฏในงานต่างๆ มีทั้งคำว่า “ไทญ้อ”, “ญ้อ” และ “ย้อ” สำหรับคำว่า “ไทญ้อ” และ “ญ้อ” นั้นไม่เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความสับสนแต่อย่างใดเพราะเป็นคำเรียกตาม การออกเสียงของผู้พูดภาษาซึ่งออกเสียงคำเรียกตนเองมีพยัญชนะต้นเป็นเสียง/ก/ และ ในงานที่ศึกษาภาษาญ้อส่วนใหญ่จะใช้คำภาษาอังกฤษสะกดเป็น “Nyo” และบางงาน สะกดเป็น “Nho” (พบในงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1984)) ที่ใช้การสะกด ด้วยอักษรโรมันในภาษาเวียดนาม) ซึ่งทั้งคำว่า “Nyo” และ “Nho” ใช้แทนเสียง /กยว/ นั้นเอง

ส่วนคำว่า “ย้อ” นั้น พบว่า ในงานที่ศึกษาภาษาญ้อบางงานใช้คำว่า “ย้อ” ซึ่ง เมื่อสะกดเป็นภาษาอังกฤษคือ “Yo” สันนิษฐานว่าเป็นการใช้คำตามการออกเสียงของผู้ พูดภาษาที่ออกเสียงคำมีพยัญชนะต้นเป็นเสียง /y/ แต่อย่างไรก็ตาม เท่าที่ปรากฏยังไม่ มีผู้ใดกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “ญ้อ” และ “ย้อ” เป็นคำเรียกชื่อคนละกลุ่มชนกัน แต่ที่ พบในเอกสารต่างๆ จะมีการใช้ทั้งสองคำแทนกันได้ สำหรับในงานวิจัยนี้เลือกใช้คำว่า “ญ้อ” เรียกกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “ญ้อ” และเรียกภาษาของตนว่า “ภาษาญ้อ”

กลุ่มชนญ้ออาศัยอยู่ในประเทศลาว และในบางจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียง เหนือ ได้แก่ จังหวัดสกลนคร และนครพนม ในงานวิจัยนี้ศึกษาภาษาของคน “ญ้อ” ที่ อาศัยอยู่ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2.2.3.3 คำเรียกชื่อคน “ผู้ไท”

คำเรียกชื่อกลุ่มชนผู้ไท มีแตกต่างกันไปได้แก่ ในเอกสารงานเขียนยุคก่อนส่วนใหญ่จะใช้คำว่า “ผู้ไทย” และเป็นคำที่ยังใช้กันอยู่ในงานเขียนยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ศึกษา คำดังกล่าวไม่ได้รับการคัดค้านในการใช้แต่อย่างใดเพราะเป็นคำที่ออกเสียงเหมือนคำว่า “ผู้ไท” แตกต่างกันเพียงการเลือกใช้คำว่า “ไท” หรือ “ไทย” เท่านั้น ซึ่งมีผลต่อการตีความแตกต่างกันไปนั่นคือ “ไท” หมายถึง คนไทที่เป็นชนกลุ่มน้อย พูดภาษาตระกูลไท อาศัยอยู่ทั้งในและนอกประเทศไทย ส่วน “ไทย” นั้นหมายถึง คนไทยหรือไทยสยาม ที่พูดภาษาไทย อาศัยอยู่ในประเทศไทย บางแห่งใช้คำว่า “ภูไท” ซึ่งเป็นคำที่มีทั้งเสียงและความหมายแตกต่างจากคำว่า “ผู้ไท” และ “ผู้ไทย” จิตร (2540: 270) ไม่เห็นด้วยกับการใช้คำเรียกกลุ่มชนผู้ไทเป็นภูไท ปรากฏข้อความตอนหนึ่งในงานเขียนของเขา ดังนี้

“...ผู้ แปลว่า คน ทำนองเดียวกับในคำที่ชาวไทในเวียดนามเหนือเรียกตัวเองว่า ผู้ไท ซึ่งแปลว่า คนไท (มีผู้เข้าใจผิดเอามาเขียนเป็นภาษาไทยกลางว่า ภูไท, กลายเป็นภูเขาทไป. ผู้กับภู ออกเสียงผิดกันอย่างชัดเจนในภาษาผู้ไทและลาว. ไม่ควรทักท้วงเอามาปะปนกันให้ได้ความตามใจชอบ).”

นอกจากคำว่า “ผู้ไท” จะเป็นชื่อที่ใช้เรียกกลุ่มชนที่มีภาษาพูดคือภาษาผู้ไท อาศัยกระจายอยู่บริเวณจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแล้วยังเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนไทที่อาศัยอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทยด้วย เช่น ผู้ไทดำ ผู้ไทแดง ผู้ไทขาว ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งในพงศาวดารเมืองไลดังนี้ (ประชุมพงศาวดารเล่ม 9: 53 อ้างถึงใน พจน., 2526)

“ผู้ไทยที่อยู่ในแคว้นสิบสองจุไทยนั้นแบ่งได้เป็น 2 พวกคือ ผู้ไทยดำและผู้ไทยขาว ผู้ไทยในเมืองแฉกเรียกผู้ไทยดำ ผู้ไทยในเมืองไลเรียกว่า ผู้ไทยขาว เหตุที่ผู้ไทยในเขตเมืองไลเรียกว่า ผู้ไทยขาวนั้น เพราะว่ามีผิวขาวกว่าผู้ไทยในเขตเมืองแฉก และในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานศพ ก็นิยมนุ่งห่มขาว ส่วนผู้ไทยในเมืองแฉกนิยมนุ่งห่มดำ จึงเรียกว่า ผู้ไทยดำ”

ในประเทศไทยปัจจุบันมีกลุ่มชนผู้ไทที่เรียกว่า “ผู้ไทดำ” หรือ “ไทดำ” หรือ “ลาวโซ่ง” อาศัยอยู่ในแถบจังหวัดทางภาคกลางได้แก่ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี

นครปฐม กาญจนบุรี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีไทดำอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย นั่นคือ ในหมู่บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

สำหรับในงานวิจัยนี้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาของคน “ผู้ไท” ที่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีภาษาพูดเรียกว่า “ภาษาผู้ไท” ซึ่งมีลักษณะทางภาษาใกล้เคียงกับภาษาลาวหรือภาษาไทยถิ่นอีสาน และจัดเป็นคนละกลุ่มกับคนไทดำหรือลาวโซ่งที่อาศัยอยู่บริเวณภาคกลางและในจังหวัดเลยดังกล่าว

ตอนที่สอง : **วรรณยุกต์**

2.3 **วรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไท**

ภาษาลาว ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทอยู่ในตระกูลภาษาไทย กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ จากการศึกษาของนักภาษาศาสตร์เชิงเปรียบเทียบและเชิงประวัติพบว่า ทั้งสามภาษามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน อาทิ ฟัง กวย ลี (Li, 1960) แสดงให้เห็นว่า ภาษาลาว (Lao) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาไทยสยาม (Siamese) และ เจ มาร์วิน บราวน์ (Brown, 1965) มีความเห็นว่า ภาษาลาวและภาษาญ้อมีความสัมพันธ์กันมากกว่ากับภาษาผู้ไท ความเห็นดังกล่าวแตกต่างจากที่ปรากฏในงานของ เจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1996 unpublished) ซึ่งได้จัดให้ภาษาญ้อและภาษาผู้ไทมีความสัมพันธ์กันมากกว่ากับภาษาลาว กล่าวคือ แชมเบอร์เลนจัดให้ทั้งสามภาษาอยู่ในสาขาตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH หรือ กลุ่มภาษาที่ออกเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักกษนิต (aspirated stops) และภาษาในกลุ่ม PH แยกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ กลุ่มภาษาลาว (Lao) และกลุ่มเหนือ-พวน (Neau-Phouan) ซึ่งแชมเบอร์เลนจัดให้ภาษาลาวอยู่ในกลุ่มย่อย Lao แต่ภาษาญ้อและภาษาผู้ไทอยู่ในกลุ่มย่อย Neau-Phouan

เมื่อศึกษางานต่างๆในข้างต้น จะเห็นว่า นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นต่างๆ ก็มีแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาที่แตกต่างกันไป และที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนแต่อย่างใด จึงนับเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรมีการศึกษาต่อไปในอนาคต

งานวิจัยที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาว ภาษาญ้อ และภาษาผู้ไทเท่าที่ผ่านมามีปรากฏไม่มากนัก ในที่นี้จะกล่าวถึงวรรณยุกต์ในภาษาของทั้งสามกลุ่มชน โดยแยกกล่าวแต่ละภาษาตามที่ปรากฏในงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้

2.3.1 วรรณยุกต์ในภาษาลาว

งานวิจัยที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวหรือภาษาไทยถิ่นอีสานมีปรากฏอยู่บ้าง ได้แก่ งานของเจ บราวน์ (Brown, 1965) ได้ศึกษาระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่พูดในประเทศไทยไว้ถึง 60 ภาษา รวมภาษาลาวถิ่นต่างๆไว้ด้วย ในงานดังกล่าวบราวน์ไม่เพียงแต่แบ่งกลุ่มภาษาลาวออกเป็นถิ่นย่อยให้เห็นอย่างชัดเจน แต่ยังแสดงการเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวถิ่นย่อยต่างๆไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีงานของเจมส์ อาร์ แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) ที่ศึกษาระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ในงานดังกล่าว แชมเบอร์เลนได้อธิบายลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นอื่นๆรวมทั้งภาษาลาวไว้อย่างชัดเจน ในที่นี้จะกล่าวถึงวรรณยุกต์ในภาษาลาวจากการศึกษางานวิจัยในช่วงต้นพอสังเขป ดังต่อไปนี้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวหรือภาษาไทยถิ่นอีสานที่ผ่านมา พบว่า งานของบราวน์ (Brown, 1965) ได้แบ่งภาษาลาวออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่²

- 1) กลุ่มหลวงพระบาง ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นหลวงพระบาง, แก่นท้าว (เมืองไชยบุรี ประเทศลาว), ด่านซ้าย (อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย) และเลย (อำเภอเมือง จังหวัดเลย)
- 2) กลุ่มเวียงจันทน์ ซึ่งแบ่งได้อีก 3 กลุ่มย่อย คือ
 - 2.1) กลุ่มภาษาเวียงจันทน์ ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นทุรคม (แขวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว), เวียงจันทน์, หล่มสัก (อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์), คอนสวรรค์ (อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ) และชัยภูมิ (อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ)
 - 2.2) กลุ่มภาษาหนองคาย ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นหนองคาย (อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย)
 - 2.3) กลุ่มภาษาลาวใต้ ได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มภาษาดินร้อยเอ็ด (อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด), อุบล (อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี)

² ในที่นี้ใช้ชื่อภาษาถิ่นย่อยของภาษาลาวตามงานของบราวน์ ส่วนบริเวณที่พูดภาษาลาวถิ่นย่อยที่บราวน์เสนอไว้ ผู้วิจัยได้เขียนระบุไว้ในวงเล็บหลังชื่อภาษาถิ่นย่อยแต่ละถิ่น

อุบลราชธานี), บัวใหญ่ (อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา), ขอนแก่น (อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น), อุดร (อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี), พนมไพร (อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด), ศรีสะเกษ (อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ) และท่าตูม (อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์)

- 3) กลุ่มผู้อพยพ ได้แก่ ภาษากลุ่มที่พูดในจังหวัดสกลนครและนครพนม ส่วนใหญ่พูดในบริเวณเดียวกันกับภาษาผู้ไท แต่ภาษาผู้ไทมักจะพูดในบริเวณชนบท ส่วนภาษากลุ่มมักพูดในบริเวณชุมชนเมือง

และบรรานันได้เสนอให้เห็นระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาวแต่ละถิ่นไว้ค่อนข้างละเอียด ดูภาพที่ 3 หน้า 28

จากภาพที่ 3 จะเห็นทั้งความเหมือนและความต่างของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ แยกกล่าวได้ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว

ลักษณะที่เหมือนกัน

ภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน ได้แก่

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง

วรรณยุกต์แถว C แยกเสียงแบบ C 1-234

วรรณยุกต์แถว DL แยกเสียงแบบ DL 123-4

วรรณยุกต์แถว DS แยกเสียงแบบ DS 123-4

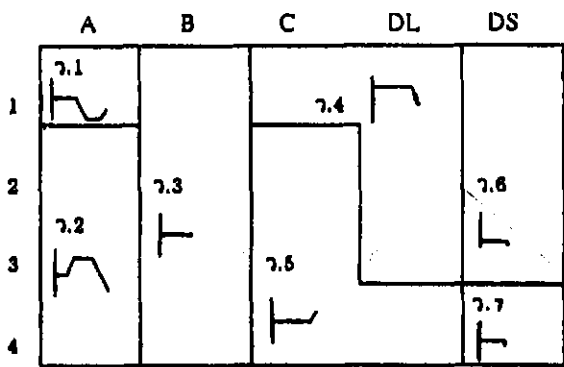
- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน

ภาษาลาวทุกถิ่นย่อยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างแถว C และ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 หรือลักษณะที่เรียกว่า “บันไดลาว” นั่นเอง

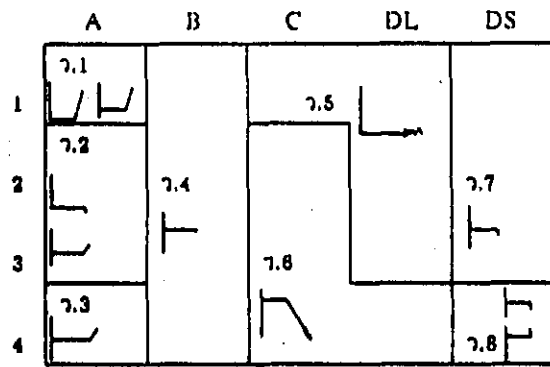
ลักษณะที่แตกต่างกัน

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันระหว่างภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ มีดังนี้

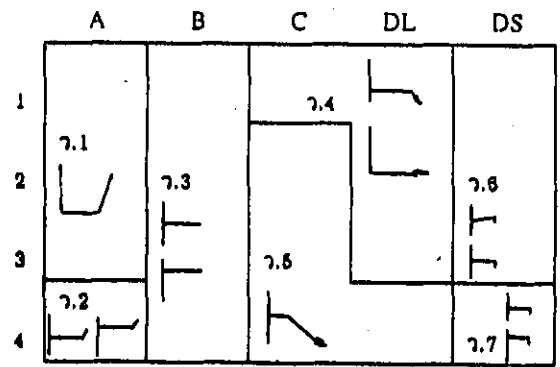
ภาพที่ 3 ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาว (ดัดแปลงจาก Brown, 1965)³

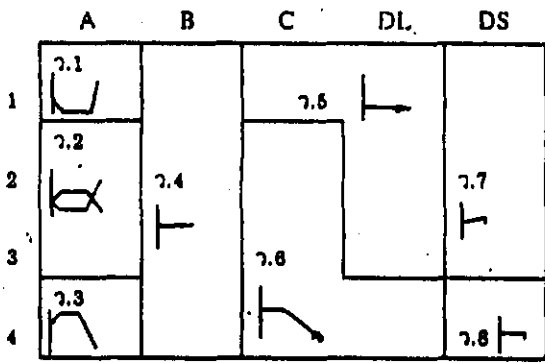
กลุ่มหลวงพระบาง (ถิ่นย่อยแก่นท้าว ตำนชัย และเลย)

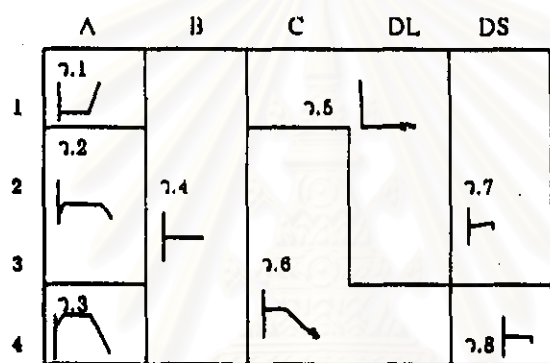
กลุ่มเวียงจันทน์ (ถิ่นย่อยทุรคม และชัยภูมิ)

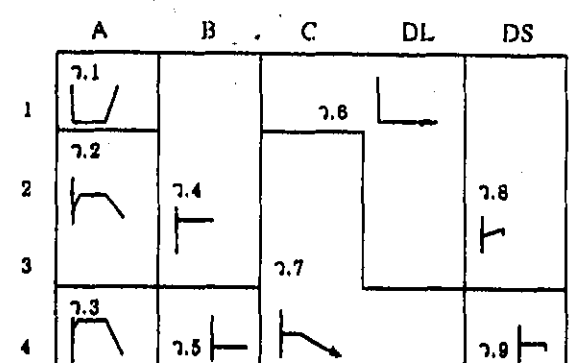
กลุ่มเวียงจันทน์ (ถิ่นย่อยเวียงจันทน์ หล่มสัก และคอนสวรรค์)

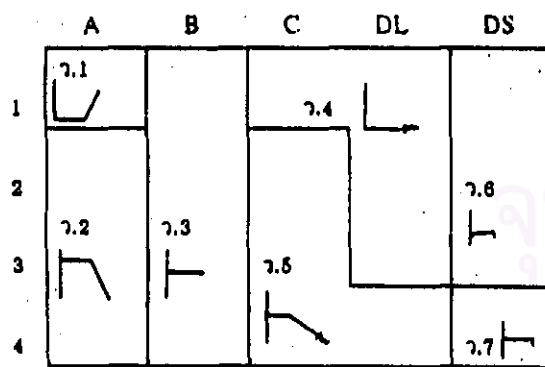
กลุ่มหนองคาย (ถิ่นย่อยหนองคาย)

กลุ่มภาษาลาวใต้ (ถิ่นย่อยอุบล ม่วงสามสิบ ยโสธร คำเขื่อนแก้ว บักเซบั้งไฟ สหัสขันธ์ ประจันตคาม บัวใหญ่ ขอนแก่น อุตร และพนมไพร)

กลุ่มภาษาลาวใต้ (ถิ่นย่อยร้อยเอ็ด ธวัชบุรี วาปีปทุม และโนนเพชร)

กลุ่มภาษาลาวใต้ (ถิ่นย่อยศรีสะเกษ และท่าตูม)

³ ผู้วิจัยดัดแปลงท่อนวรรณยุกต์จากงานของบราวน์ (Brown, 1965) โดยมีวิธีการคือ

- รูปแบบของท่อนวรรณยุกต์ เดิมในงานของบราวน์แสดงท่อนวรรณยุกต์โดยเรียงแถววรรณยุกต์เป็นแถว A B DL C DS ผู้วิจัยดัดแปลงให้เรียงเป็น A B C DL DS
- การรวมกลุ่มภาษาลาวถิ่นย่อย เดิมในงานของบราวน์แสดงท่อนวรรณยุกต์ของภาษาลาวถิ่นย่อยแต่ละกลุ่มอย่างละเอียด ผู้วิจัยดัดแปลงด้วยการดูภาษาลาวถิ่นย่อยในแต่ละกลุ่มภาษาใต้มีระบบวรรณยุกต์เหมือนกัน ก็รวมใช้ท่อนวรรณยุกต์เดียวกัน แล้วระบุไว้ใต้ท่อนวรรณยุกต์ว่าเป็นของภาษาลาวถิ่นย่อยใดบ้าง
- การขีดเลือกสัญลักษณ์วรรณยุกต์ เมื่อรวมท่อนวรรณยุกต์ตามข้อ 2 แล้ว พบว่าภาษาลาวถิ่นย่อยในภาษาลาวบางกลุ่มมีสัญลักษณ์วรรณยุกต์ไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยได้ขีดเลือกสัญลักษณ์วรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ แล้วบรรจุลงในท่อนวรรณยุกต์ของภาษาลาวถิ่นย่อยกลุ่มนั้นๆ

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง

วรรณยุกต์แถว A ส่วนใหญ่แยกเสียงแบบ A 1-23-4 (ยกเว้น ภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง และภาษาลาวกลุ่มภาษาลาวใต้ ถิ่นย่อยศรีสะเกษ และทำตุมเป็นแบบ A 1-234 และกลุ่มเวียงจันทน์ ถิ่นย่อยเวียงจันทน์ หล่มสัก และคอนสวรรค์ เป็นแบบ A 123-4)

วรรณยุกต์แถว B ในภาษาลาวแทบทุกถิ่นย่อยไม่มีการแยกเสียงหรือเป็นแบบ B 1234 (ยกเว้น กลุ่มภาษาลาวใต้ ถิ่นย่อยร้อยเอ็ด ฯลฯ แยกเสียงแบบ B 123-4)

เมื่อมองในภาพรวมจะเห็นว่าวรรณยุกต์ในแต่ละแถวของภาษาลาวไม่มีการแยกเสียงแบบ 12-34 เลข หรือไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างแถว 2 และ 3 ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม PH โดยเด็ดขาด และนอกจากนี้ยังมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์อีกแบบที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวหรือภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงแบบ B \neq DL (Chamberlain, 1975) นั่นคือ วรรณยุกต์ในแถว B จะแตกต่างจากวรรณยุกต์แถว DL อย่างสิ้นเชิง

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาลาว

ภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์สรุปได้ดังนี้

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว A

- ในภาษาลาวที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว A แบบ A 1-23-4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว A ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงระดับ-ขึ้น
- วรรณยุกต์ในช่อง A23 ส่วนใหญ่เป็นเสียงขึ้น-ระดับ-ตก (ยกเว้น ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ ถิ่นย่อยทุรคม และชัยภูมิ เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย หรือระดับ-ขึ้นเล็กน้อย และกลุ่มหนองคาย มีทั้งแบบ ตก-ระดับ-ขึ้น และ ขึ้น-ระดับ-ตก)
- วรรณยุกต์ในช่อง A4 ส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับ-ตก (ยกเว้น ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ ถิ่นย่อยทุรคม และชัยภูมิ เป็นเสียงระดับ-ขึ้น)

- ในภาษาลาวที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว A แบบ A 1-234 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว A ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง A1 ในภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง ถิ่นย่อยแก่นท้าว ด้านซ้าย และเลย เป็นเสียงระดับ-ตก-ขึ้น แต่ในกลุ่มภาษาลาวใต้ ถิ่นย่อยศรีสะเกษ และท่าตูม เป็นเสียงระดับ-ขึ้น
- วรรณยุกต์ในช่อง A 234 ในภาษาลาวกลุ่มหลวงพระบาง ถิ่นย่อยแก่นท้าว ด้านซ้าย และเลย เป็นเสียงขึ้น-ตก แต่กลุ่มภาษาลาวใต้ ถิ่นย่อยศรีสะเกษ และท่าตูม เป็นเสียง ระดับ-ตก

- ในภาษาลาวที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว A แบบ A 123-4 ซึ่งได้แก่ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ ถิ่นย่อยเวียงจันทน์ หล่มสัก และคอนสวรรค์ มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว A ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง A 123 เป็นเสียงระดับ-ขึ้น
- วรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงระดับ-ขึ้นเล็กน้อย

โดยสรุปแล้ว จะเห็นว่าสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง A1 หรือ A 123 ในภาษาลาวถิ่นย่อยส่วนใหญ่เป็นเสียงขึ้น และในช่อง A4 เป็นเสียงตก

สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว B

วรรณยุกต์ในแถว B ในภาษาลาวทุกถิ่นย่อยเป็นเสียงระดับ เหมือนกันทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นในภาษาลาวที่ไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์ในแถว B หรือเป็นแบบ B 1234 และที่มีการแยกเสียงแบบ B 123-4 ก็ตาม

สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว C และ DL

ในภาษาลาวทุกถิ่นย่อยมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ระหว่างแถว C กับ DL แบบ C1=DL123 และ C234=DL4 และมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง C1=DL123 ในภาษาลาวถิ่นย่อยส่วนใหญ่ เป็นเสียงระดับ และมีเสียงกักที่เส้นเสียง
- วรรณยุกต์ในช่อง C234=DL4 ในภาษาลาวถิ่นย่อยส่วนใหญ่ เป็นเสียงระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง ยกเว้น กลุ่มหลวงพระบาง ถิ่นย่อยแก่นท้าว ด้านซ้าย และเลย เป็นเสียงระดับ-ขึ้นเล็กน้อย

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว DS

วรรณยุกต์ในแถว DS ในภาษาลาวถิ่นย่อยต่าง ๆ มี สัทลักษณะดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง DS 123 ในภาษาลาวถิ่นย่อยส่วนใหญ่ เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย และขึ้น-ตกเล็กน้อย
- วรรณยุกต์ในช่อง DS4 ในภาษาลาวถิ่นย่อยส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย

2.3.2 วรรณยุกต์ในภาษาญ้อ

ผู้ที่ศึกษาภาษาญ้อที่ผ่านมา ได้แก่ บราวน์ (Brown, 1965) ได้ศึกษาภาษาญ้อถิ่นอำเภอเมืองสกลนคร แล้วเสนอระบบวรรณยุกต์ของภาษาญ้อถิ่นดังกล่าวเปรียบเทียบกับภาษาไทถิ่นอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีงานของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) เป็นบทความเรื่อง “Tone Borrowing in Five Northeastern Dialects” มีใจความตอนหนึ่งกล่าวถึงลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาญ้อถิ่นจังหวัดสกลนคร และถิ่นอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ในระยะต่อมาก็มีงานของกาญจนา คูวิฒนะศิริ (2524) ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาญ้อที่พูดในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร อำเภอท่าอุเทนและอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม แล้วจัดกลุ่มภาษาญ้อออกเป็นถิ่นย่อยต่าง ๆ จากการศึกษางานที่กล่าวถึงในข้างต้น สามารถสรุประบบวรรณยุกต์ในภาษาญ้อถิ่นย่อยต่าง ๆ ได้ดังภาพที่ 4 หน้า 32⁴

จากภาพที่ 4 จะเห็นทั้งความเหมือนและความต่างของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาญ้อถิ่นย่อยต่าง ๆ แยกกล่าวได้ดังนี้

⁴ ชื่อเรียกภาษาญ้อในงานวิจัยที่ผ่านมามีทั้งคำว่า “Yo” และ “Nyo” ซึ่งถ้าเป็นภาษาไทยก็จะใช้คำว่า “ย้อ” หรือ “ญ้อ” ตามลำดับ เช่น แชมเบอร์เลนเรียกภาษาญ้อที่พูดในสกลนครว่าภาษาย้อ (Yo) และเรียกภาษาญ้อที่พูดในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมว่า ภาษาญ้อ (Nyo) ส่วนบราวน์ก็เรียกภาษาญ้อที่พูดในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนครว่าภาษาย้อ (Yo) เช่นกัน ทั้งนี้ไม่มีผู้ใดกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นคนละภาษาหรือไม่ ผู้วิจัยพบว่า แอนโทนี ดิลเลอร์ (Diller, 2538) ใช้คำว่า “ญ้อ/ย้อ” ว่าเป็นชื่อภาษาลาวที่มีผู้พูดประมาณ 50,000 คนในท้องถิ่นต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “ญ้อ” ตามคำที่ผู้บอกภาษาออกเสียงเป็น /กวอว/ หรือเมื่อใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Nyo” นั่นเอง

ภาพที่ 4 ระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทย (ดัดแปลงจาก Brown 1965, Chamberlain 1975⁶, และกาญจนา 2524)⁶

1 ภาษาอีสาน สกลนคร

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3			ว.6
2					
3					
4	ว.2	ว.4			ว.6

2 ภาษาญ้อ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4		ว.6
2					
3					
4	ว.2		ว.5		ว.7

3 กลุ่มที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ค		ว.4
2	ค				
3					
4	ว.2	ว.4	ค		ว.3

4 กลุ่มที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.2	ค (๒)		ว.4
2	ค		ว.3		
3			ค		
4		ว.3	ว.4	ว.3	ว.3

5 กลุ่มที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.2	ว.4	ว.2	ว.5
2	ค	ค (๒)	ค	ค	ค
3					
4		ว.3	ว.6	ว.3	

พูดในตำบลต่าง ๆ จำนวน 13 ตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

พูดในตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

พูดในตำบลนาจิวและตำบลบ้านเลี้ยว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

6 กลุ่มที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.2	ว.4	ว.2	ว.6
2	ค	ค (๒)	ค	ค	ค
3					
4		ว.3	ว.5	ว.3	ว.4

7 กลุ่มที่ 5

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.6	ว.3	ว.6
3	ว.2	ค (๒)	ค	ค	ค
4		ว.4	ว.6	ว.4	

8 กลุ่มที่ 6

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.6	ว.3	ว.6
3	ว.2	ค (๒)	ค	ค	ค
4		ว.4	ว.6	ว.4	ว.6

พูดในตำบลท่าจำปาและตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

พูดในตำบลนาขมิ้น อำเภอท่าอุเทน และตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า ตำบลโพนบก จังหวัดนครพนม

พูดในตำบลท่าอุเทน ตำบลบ้านค้อ ตำบลโพนสวรรค์ อำเภอท่าอุเทนและตำบลบ้านเหล่าพัฒนา อำเภอนาหว้า

9 กลุ่มที่ 7

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1				
2		ว.3	ว.4	ว.3	ว.5
3	ว.2	ค (๒)	ค	ค	ค
4		ว.4	ว.6	ว.4	ว.4

10

	A	B	C	DL	DS
1			ว.5	ค	
2	ว.1				ว.6
3	ค	ว.3			
4	ว.2		ว.4		ว.7

พูดในตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ภาษาอีสาน อำเภอเมืองสกลนคร

⁶ ในงานของเซนเบอร์เจน ไม่ได้แสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ

ในภาษาญ้อถิ่นย่อยต่าง ๆ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันดังนี้

ลักษณะที่เหมือนกัน

ภาษาญ้อถิ่นย่อยต่าง ๆ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน ได้แก่

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน

ภาษาญ้อถิ่นย่อยส่วนใหญ่มีการรวมเสียงของวรรณยุกต์แถว B, C และ DL แบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 ซึ่งได้แก่ ภาษาฮ้อ ถิ่นสกลนครจากงานของเซมเบอร์เลน และภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 1 จากงานของกาญจนา

ลักษณะที่แตกต่างกัน

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันระหว่างภาษาญ้อถิ่นย่อยต่าง ๆ มีดังนี้

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง

วรรณยุกต์แถว A ส่วนใหญ่แยกเสียงแบบ A 123-4 (ยกเว้น ภาษาญ้อถิ่นย่อย กลุ่มที่ 2, 3 และ 4 ในงานของกาญจนาที่ไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว A หรือเป็นแบบ A 1234 และในภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 5, 6 และ 7 ในงานของกาญจนาแยกเสียงแบบ A 1-234)

วรรณยุกต์แถว B ในภาษาญ้อถิ่นย่อยส่วนใหญ่แยกเสียงแบบ B123-4 ยกเว้น ภาษาญ้อถิ่นอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม จากงานของเซมเบอร์เลนไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว B หรือเป็นแบบ B 1234

วรรณยุกต์แถว C ในภาษาญ้อถิ่นย่อยส่วนใหญ่แยกเสียงแบบ C1-234 (ยกเว้น ภาษาญ้อถิ่นย่อยอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนมจากงานของเซมเบอร์เลน, ภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 3, 4, 5, 6 และ 7 จากงานของกาญจนาแยกเสียงแบบ C 123-4 และภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 2 แยกเสียงแบบ C 1-23-4)

วรรณยุกต์แถว DL ในภาษาญ้อถิ่นย่อยส่วนใหญ่แยกเสียงแบบ DL 123-4 (ยกเว้น ภาษาญ้อถิ่นอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนมจากงานของเซมเบอร์เลนไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว DL หรือเป็นแบบ DL 1234)

วรรณยุกต์แถว DS ในภาษาญ้อถิ่นย่อยส่วนใหญ่แยกเสียงแบบ DS 123-4 (ยกเว้น ภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 3 และ 5 จากงานของกาญจนาที่ไม่มี การแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว DS หรือเป็นแบบ DS 1234)

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ใน ภาษาญ้อถิ่นย่อยส่วนใหญ่เป็นแบบ B123=C1=DL123 และ B4=C234=DL4 แต่มี ภาษาญ้อบางถิ่นย่อยที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไป ได้แก่

ภาษาญ้อ อำเภอเมืองสกลนคร จากงานของบรรณ เป็นแบบ B4=C234=DL4 และ C1=DL123

ภาษาญ้อถิ่นอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมจากงานของเชมเบอร์เลนเป็นแบบ B1234=DL1234

ภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 2 และ 7 จากงานของกาญจนา เป็นแบบ B123=C1=DL123 และ B4=C23=DL4

ภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 3, 4, 5 และ 6 จากงานของกาญจนา เป็นแบบ B123=DL123 และ B4=DL4

เมื่อมองในภาพรวมจะเห็นว่าลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่น โดยรวมของภาษาญ้อคือ การรวมเสียงของวรรณยุกต์แถว B และ DL ซึ่งเป็นลักษณะที่ เชมเบอร์เลนเสนอไว้ว่าเป็นลักษณะที่มักจะปรากฏอย่างสมบูรณ์ในภาษาไทยถิ่นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่เป็นภาษาถิ่นย่อยกลุ่มภาษาลาว-ไทยภาคใต้ (Lao-Southern Thai Language) ได้แก่ ภาษาญ้อ กะเลิง และโคราช เป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งซึ่งพบในงานของกาญจนาคือ กาญจนาเสนอความเห็นไว้ว่า ลักษณะของการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในแถว B และ C ของภาษาญ้อ ถิ่นย่อยกลุ่มที่ 2 (ดูภาพที่ 4 หน้า 32) มีลักษณะเหมือนกันกับการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่น (หรือภาษาลาว) ในอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ดูภาพที่ 5 (หน้า 35)

ภาพที่ 5 แสดงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว
ถิ่นอำเภอมือง จังหวัดนครพนม

	A	B	C	DL	DS
1	ว.1	ว.3	ว.4	ว.5	ว.5
2					
3	ว.2	ว.3	ว.4	ว.5	ว.5
4					

(ดัดแปลงจากกาญจนา, 2524: 260)

กาญจนาเสนอไว้ว่า เนื่องจากตำบลเวินพระบาท ซึ่งเป็นตำบลเดียวในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม ที่มีระบบวรรณยุกต์แบบภาษาญ้อย่อยกลุ่มที่ 2 ดังกล่าวมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอมือง จังหวัดนครพนม และตำบลเวินพระบาทมีจำนวนหมู่บ้าน 8 หมู่ ประชากรพูดภาษาญ้อถึง 4 หมู่บ้าน และอีก 4 หมู่บ้านใช้ภาษาลาว จึงอาจเป็นไปได้ที่ทำให้มีอิทธิพลของภาษาไทยถิ่นของอำเภอมืองหรือภาษาลาวเข้าไปปะปนได้

เรื่องของการมีอิทธิพลต่อกันระหว่างภาษาดังกล่าวนับเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ และผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่จะกล่าวว่าภาษาดใดมีอิทธิพลต่อภาษาดานั้นเป็นเรื่องที่ต้องมีการศึกษากันอย่างละเอียดลึกซึ้งต่อไป

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาญ้อ

ภาษาญ้อถิ่นย่อยต่าง ๆ มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์สรุปได้ดังนี้

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว A

- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว A แบบ A 123-4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว A ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง A123 เป็นเสียงระดับ-ขึ้น หรือ ตก-ขึ้น

- วรรณยุกต์ในช่อง A4 เป็นเสียงระดับ
 - ในภาษาญ้อที่ไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว A หรือเป็นแบบ A 1234 และมีวรรณยุกต์เป็นเสียงตก-ขึ้น
 - ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว A แบบ A 1-234 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว A ดังนี้
 - วรรณยุกต์ในช่อง A1 เป็นเสียงตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง-ขึ้น
 - วรรณยุกต์ในช่อง A234 เป็นเสียงตก-ขึ้น
- โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาญ้อมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A1 หรือ A 123 เป็นเสียงตก-ขึ้น และในช่อง A4 เป็นเสียงระดับ

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว B

- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว B แบบ B 123-4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว B ดังนี้
 - วรรณยุกต์ในช่อง B123 เป็นเสียงระดับ-ตก หรือ ระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง
 - วรรณยุกต์ในช่อง B4 เป็นเสียงระดับ-ตก หรือ ขึ้น-ตก
- โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาญ้อมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง B 123 เป็นเสียงระดับ-ตก หรือ ระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง และในช่อง B4 เป็นเสียงขึ้น-ตก

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว C

- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว C แบบ C 1-234 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว C ดังนี้
 - วรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงระดับ-ตก หรือระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง
 - วรรณยุกต์ในช่อง C234 เป็นเสียงระดับ-ตก หรือ ขึ้น-ตก
- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว C แบบ C 123-4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว C ดังนี้
 - วรรณยุกต์ในช่อง C123 เป็นเสียงระดับ (ยกเว้น ภาษาญ้อถิ่นย่อยกลุ่มที่ 7 ในงานของกาญจนาเป็นเสียงขึ้น-ตก)
 - วรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นเสียงขึ้น-ตกเล็กน้อย

- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว C แบบ C 1-23-4 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว C ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง C1 เป็นเสียงระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง
- วรรณยุกต์ในช่อง C23 เป็นเสียงขึ้น-ตก
- วรรณยุกต์ในช่อง C4 เป็นเสียงขึ้น-ตกเล็กน้อย

โดยสรุปแล้ว จะเห็นว่าในภาษาญ้อมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในช่อง C1 หรือ C 123 เป็นเสียงระดับ-ตก หรือ ระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง และในช่อง C4 เป็นเสียง ขึ้น-ตก

สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว DL

- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DL แบบ DL 123-4 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว DL ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง DL123 เป็นเสียงระดับ-ตก หรือ ระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง
- วรรณยุกต์ในช่อง DL4 เป็นเสียงขึ้น-ตก

ส่วนภาษาญ้อถิ่นอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมจากงานของเซมเบอร์เลนนั้น ไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว DL หรือเป็นแบบ DL 1234 แต่เซมเบอร์เลนไม่ได้แสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาญ้อถิ่นดังกล่าวไว้แต่อย่างใด

สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว DS

- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DS แบบ DS 123-4 มีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในแถว DS ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง DS123 ส่วนใหญ่เป็นเสียงขึ้น และบางถิ่นเป็นเสียงขึ้น-ตกเล็กน้อย
- วรรณยุกต์ในช่อง DS4 ส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับ และบางถิ่นเป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย หรือ ตก

- ในภาษาญ้อที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DS แบบ DS 1234 มีวรรณยุกต์เป็นเสียงขึ้น

โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาญ้อมีสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ช่อง DS 123 เป็นเสียงขึ้น และในช่อง DS4 เป็นเสียงระดับ หรือ ตก

2.3.3 วรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท

เท่าที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทอยู่บ้าง อาทิเช่น เจ มาร์วิน บราวน์ (Brown, 1965) ได้ศึกษาภาษาผู้ไทที่พูดในอำเภอเมืองและอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดสกลนคร แล้วแสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทถิ่นอื่น ๆ งานของเจมส์ อาร์ เซมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) ได้จัดให้ภาษาผู้ไทซึ่งเป็นภาษาไทถิ่นกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ให้อยู่ในกลุ่ม PH และได้เสนอตารางการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของวิไลวรรณ ชนิษฐานันท์ (2520) ที่ได้ศึกษาภาษาผู้ไทในจังหวัดนครพนมแล้วเสนอให้เห็นระบบเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทอย่างละเอียดและงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งคืองานของพจณี ศิริธรรมาภรณ์ (2526) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทใน 3 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ นครพนม และสกลนคร เพื่อจัดกลุ่มภาษาถิ่นย่อยของภาษาผู้ไทโดยอาศัยจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์และลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์เป็นหลัก

จากการศึกษางานต่าง ๆ ในข้างต้น สามารถสรุประบบวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทได้ดังภาพที่ 6 หน้า 39

จากภาพที่ 6 จะเห็นทั้งความเหมือนและความต่างของลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทถิ่นย่อยต่าง ๆ แยกกล่าวได้ดังนี้

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท

ในภาษาผู้ไทถิ่นย่อยต่าง ๆ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันดังนี้

ลักษณะที่เหมือนกัน

ภาษาผู้ไทมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน ได้แก่

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง

วรรณยุกต์แถว A เป็นแบบ A 123-4

1) ดินอำเภอเมืองและอำเภอรานนิวาส จังหวัดสกลนคร

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.2 K	ว.4 K	ว.3	ว.6 K
3					
4	ว.2 K	ว.3 K			ว.6 K

2) ดินจังหวัดนครพนม

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.2 K	ว.4 K	ว.2	ว.6 K
3					
4	ว.2 K	ว.3 K	ว.5 K		ว.7 K

3) กลุ่มที่ 1

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.2 K	ว.4 K	ว.2	ว.3 K
3					
4	ว.2 K	ว.3 K			ว.4 K

ดินอำเภอคำชะอี, ชาติพนม, นาแก, เรณูนคร, ปลาปาก และอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม อำเภอคำชะอี จังหวัดสกลนคร และอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4) กลุ่มที่ 2

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.3 K	ว.4 K	ว.3	ว.6 K
3					
4	ว.2 K	ว.3 K	ว.6 K		ว.4 K

ดินอำเภอรานนิวาส จังหวัดสกลนคร และอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

5) กลุ่มที่ 3

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.2 K	ว.4 K	ว.2	ว.4 K
3					
4	ว.2 K	ว.3 K	ว.6 K		ว.5 K

ดินอำเภอบ้านม่วง, พรรณานิคม, ภูสมาลัย จังหวัดสกลนคร กิ่งอำเภอห้วยผึ้งและอำเภอเขาวง (2) จังหวัดกาฬสินธุ์

6) กลุ่มที่ 4

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.3 K	ว.4 K	ว.2	ว.6 K
3					
4	ว.2 K		ว.5 K	ว.3	ว.4 K

ดินอำเภอสว่างแดนดิน, วาริชภูมิ และพังโคน จังหวัดสกลนคร อำเภอสหัสขันธ์, สมเด็จและเขาวง (1) จังหวัดกาฬสินธุ์

7) กลุ่มที่ 5

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.3 K	ว.4 K	ว.3	ว.6 K
3					
4	ว.2 K		ว.6 K		

ดินอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร

8) กลุ่มที่ 6

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.3 K	ว.4 K	ว.3	ว.2 K
3					
4	ว.2 K		ว.6 K	ว.2	ว.3 K

ดินอำเภอเมืองสกลนคร

9) กลุ่มที่ 7

	A	B	C	DL	DS
1					
2	ว.1 K	ว.3 K	ว.6 K	ว.2	ว.4 K
3					
4	ว.2 K	ว.4 K	ว.1 K	ว.4	ว.5 K

ดินอำเภอดำม่วง จังหวัดสกลนคร

⁷ กอธวรรณยุกต์ของภาษาผู้ไทในภาพที่ 6 ดัดแปลงจากงานต่าง ๆ ดังนี้
หมายเลข 1 ดัดแปลงจากงานของ Brown (1965)
หมายเลข 2 ดัดแปลงจากงานของ วิไลวรรณ (2520)
หมายเลข 3-9 ดัดแปลงจากงานของ พจน์ (2526)

วรรณยุกต์แถว C เป็นแบบ C 123-4

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน

วรรณยุกต์แถว A, B และ DL รวมเสียงแบบ $A4=B123=DL1234$ และระหว่างแถว B กับ แถว C แบบ $B4=C4$ ซึ่งได้แก่ ภาษาผู้ไทถิ่นอำเภอมืองและอำเภอรามรนิวาส จังหวัดสกลนคร จากงานของบราวน์, ถิ่นจังหวัดนครพนม จากงานของวิไลวรรณ และภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 1 จากงานของพจณี

ลักษณะที่แตกต่างกัน

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันระหว่างภาษาผู้ไทถิ่นย่อยต่าง ๆ มีดังนี้

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวตั้ง

วรรณยุกต์แถว B ส่วนใหญ่เป็นแบบ B 123-4 (ยกเว้น ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 2, 4 และ 5 จากงานของพจณีไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว B หรือเป็นแบบ B 1234)

วรรณยุกต์แถว DL ส่วนใหญ่เป็นแบบ DL 1234 (ยกเว้น ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 4, 6 และ 7 จากงานของพจณีเป็นแบบ DL 123-4)

วรรณยุกต์แถว DS ส่วนใหญ่เป็นแบบ DS 123-4 (ยกเว้น ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 5 จากงานของพจณีไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DS หรือเป็นแบบ DS 1234)

- การแยกเสียงรวมเสียงในแนวนอน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทถิ่นย่อยส่วนใหญ่เป็นแบบ $A4=B123=DL1234$ และ $B4=C4$ แต่มีภาษาผู้ไทบางถิ่นย่อยที่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไป ได้แก่ ภาษาผู้ไทถิ่นจังหวัดนครพนม จากงานของวิไลวรรณ และภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 3 จากงานของพจณีมีการรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ $A4=B123=DL123$ แต่ $B4 \neq C4$ นั่นคือ ไม่มีการรวมเสียงของวรรณยุกต์ใน B4 กับ C4 เหมือนภาษาผู้ไทส่วนใหญ่

ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 2 และ 5 จากงานของพจณี มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แถว B และ DL แบบ $B1234=DL1234$

ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 4 จากงานของพจณี มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แถว B และ DL แบบ $B1234=DL4$

ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 6 จากงานของพจณี มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แถว A, B และ DL แบบ A4=B4=DL4 และระหว่างแถว B กับ DL แบบ B123=DL123

ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยกลุ่มที่ 7 จากงานของพจณี มีการรวมเสียงวรรณยุกต์แถว B และ DL แบบ B4=DL4

เมื่อมองในภาพรวมจะเห็นว่าลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาผู้ไทคือ การรวมเสียงของวรรณยุกต์แถว B และ DL เช่นเดียวกับภาษาญ้อที่กล่าวถึงในข้างต้น

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไท

ภาษาผู้ไทถิ่นย่อยต่าง ๆ มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์สรุปได้ดังนี้

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว A

ในภาษาผู้ไทมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว A ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง A123 ส่วนใหญ่เป็นเสียงขึ้น ได้แก่ ระดับ-ขึ้น, ตก-ขึ้น หรือ ขึ้น
- วรรณยุกต์ในช่อง A4 ส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย และบางถิ่นย่อยเป็นเสียงระดับ-ตก และ ขึ้น-ตก

โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาผู้ไทมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง A 123 เป็นเสียงระดับ-ขึ้น และในช่อง A4 เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว B

- ในภาษาผู้ไทที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว B แบบ B 123-4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว B ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง B123 ส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย และบางถิ่นย่อยเป็นแบบ ระดับ-ตก, ขึ้น-ตก หรือ ขึ้น-ระดับ-ตก
- วรรณยุกต์ในช่อง B4 ส่วนใหญ่เป็นเสียงตก-ขึ้น และบางถิ่นย่อยเป็นเสียงระดับ-ตก, ระดับ-ขึ้น หรือ ระดับ

- ในภาษาผู้ไทที่ไม่มีการแยกเสียงของวรรณยุกต์แถว B หรือเป็นแบบ B 1234 ส่วนใหญ่มีวรรณยุกต์เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย และบางถิ่นย่อยเป็นเสียงระดับ-ตก หรือ ขึ้น-ตกเล็กน้อย

โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาผู้ไทมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง B 123 เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย และในช่อง B4 เป็นเสียงตก-ขึ้น

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว C

ในภาษาผู้ไทมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว C ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง C123 ส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียง และบางถิ่นย่อยเป็นเสียงระดับ, ขึ้น มีเสียงกักที่เส้นเสียง หรือ ขึ้น-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง
- วรรณยุกต์ในช่อง C4 ส่วนใหญ่เป็นเสียงตก-ขึ้น และบางถิ่นย่อยเป็นเสียงระดับ-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง, ระดับ-ขึ้นเล็กน้อย, ขึ้น, ระดับ หรือ ระดับ-ขึ้นเล็กน้อย-ตก

โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาผู้ไทมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง C 123 เป็นเสียงระดับ มีเสียงกักที่เส้นเสียง และในช่อง C4 เป็นเสียงตก-ขึ้น

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว DL

- ในภาษาผู้ไทที่ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DL หรือเป็นแบบ DL 1234 ส่วนใหญ่มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว DL เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย และบางถิ่นเป็นเสียงระดับ-ตก, ขึ้น-ตก หรือ ขึ้น-ตกเล็กน้อย

- ในภาษาผู้ไทที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DL แบบ DL 123-4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว DL ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง DL123 มีทั้งที่เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย, ระดับ-ตก และ ขึ้น-ตก มีเสียงกักที่เส้นเสียง
- วรรณยุกต์ในช่อง DL4 มีทั้งที่เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย และระดับ

โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาผู้ไทมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DL 123 หรือ DL 1234 เป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย

สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว DS

- ในภาษาผู้ไทที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DS แบบ DS 123-4 มีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแถว DS ดังนี้

- วรรณยุกต์ในช่อง DS123 ส่วนใหญ่เป็นเสียงขึ้น และบางถิ่นเป็นเสียงขึ้น-ตกเล็กน้อย และระดับ-ขึ้นเล็กน้อย
 - วรรณยุกต์ในช่อง DS4 ส่วนใหญ่เป็นเสียงระดับ และบางถิ่นเป็นเสียงระดับ-ตกเล็กน้อย หรือ ตก
 - ในภาษาผู้ไทที่ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แถว DS หรือเป็นแบบ DS 1234 มีวรรณยุกต์เป็นเสียงขึ้น
- โดยสรุป จะเห็นว่าในภาษาผู้ไทมีสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในช่อง DS 123 เป็นเสียงขึ้น และในช่อง DS4 เป็นเสียงระดับ

2.4 วิธีการศึกษาวรรณยุกต์และแนวทางในการสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นตระกูลไท

การศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นตระกูลไทที่ผ่านมาวิธีการในการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ผู้วิจัยส่วนใหญ่จะยึดการออกภาคสนามเก็บข้อมูลด้วยตนเองและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในภาษาต้องอาศัยวิธีดำเนินการที่วางแผนไว้อย่างรอบคอบ วิธีการที่สำคัญมากในการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์มีหลายประการ ได้แก่ การกำหนดรายการคำที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การคัดเลือกผู้บอกภาษา การกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการเสนอผล

ในระยะแรกของการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นตระกูลไท แต่ละงานมีวิธีการศึกษาแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆ เป็นต้นว่า งานที่ศึกษาเพื่อสืบสร้าง (reconstruction) ระบบเสียงในภาษาไทดั้งเดิม ต้องเก็บข้อมูลจากหลายภาษาจึงจำเป็นต้องใช้รายการคำจำนวนมาก เช่น งานของฟัง กวย ลี (Li, 1977) ได้ใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบในการศึกษา โดยเก็บข้อมูลด้วยรายการคำจำนวนมากแล้วหาคำร่วมเชื้อสาย (cognates) ในภาษาตระกูลไทมาเทียบกัน เพื่อหาเสียงปฏิภาค (sound correspondence) ของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ในงานดังกล่าว ฟัง กวย ลีได้สืบสร้างเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม A B C D ในภาษาไท ในระยะต่อมามีงานของวิลเลียม เจ เกิดนีย์ (Gedney, 1972 แปลโดย ธีระพันธ์ ล.ทองคำ, 2518) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม A B C D กับลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นที่มีผลต่อลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบัน ในงานดังกล่าวเกิดนีย์ได้เสนอเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นตระกูลไทมีชื่อเรียกว่า กล่องวรรณยุกต์ (tone box) กล่องวรรณยุกต์บรรจุรายคำสำหรับทดสอบเสียง

วรรณยุกต์ที่เป็นคำพยางค์เดียว⁸ กล้องวรรณยุกต์จัดเป็นเครื่องมือในการศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นได้อย่างสะดวกและรวดเร็วจึงเป็นที่นิยมกันมาก โดยเฉพาะงานวิจัยในระยะแรก ๆ มักใช้รายการคำของเก็ดนีย์เป็นพื้นฐานแล้วปรับเปลี่ยนบ้างเล็กน้อย นั่นคือ มีการลดหรือเพิ่มจำนวนคำเล็กน้อยตามความเหมาะสม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในงานที่ใช้รายการคำของเก็ดนีย์นั้นมักใช้วิธีการฟัง แล้วเสนอผลด้วยกล่องแสดงลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ และเสนอผลสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ด้วยเครื่องหมายที่แสดงทั้งระดับเสียงและการขึ้น-ลงของเสียงวรรณยุกต์ (tone stick)

เมื่อศึกษางานที่ศึกษาวรรณยุกต์ตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติพบว่า งานต่างๆที่ผ่านมาส่วนใหญ่ได้ศึกษาวรรณยุกต์แล้วสืบสร้างเฉพาะลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมเท่านั้น แต่การศึกษาแล้วสืบสร้างสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ยังไม่ค่อยมีปรากฏมากนัก มีงานของบราวน์ (Brown, 1965) ที่เสนอความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในลักษณะต่างๆในภาษาไทยถิ่น โดยเฉพาะการเปลี่ยนระดับเสียงสูง-ต่ำ (pitch heights) และการขึ้น-ตกของระดับเสียง (contours) ของวรรณยุกต์ นอกจากนี้ยังมีงานของบราวน์ (Brown, 1975) ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับเสียงสูง-ต่ำ แต่ไม่ดูการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ งานที่สืบสร้างสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ไว้อย่างชัดเจนในระยะต่อมาคือ งานของเดวิด สเตร็กเกอร์ (Strecker, 1979) ซึ่งได้ศึกษาการขึ้น-ตกของเสียงวรรณยุกต์ที่มีผลต่อเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม A ในภาษาไทยล้านนา โดยในงานดังกล่าว สเตร็กเกอร์ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิม A และเสนอวิวัฒนาการของวรรณยุกต์ A ในภาษาไทยล้านนาอย่างละเอียด

จากการศึกษาของบราวน์และสเตร็กเกอร์ข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวความคิดว่า การศึกษาสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นปัจจุบันเพื่อสืบสร้างสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าจะเป็นไปได้ การที่จะศึกษาเรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องมีข้อมูลจำนวนมากจากภาษาไทยถิ่นหลายภาษาเพื่อนำมาเทียบเคียงกัน งานวิจัยในลักษณะนี้จำเป็นต้องอาศัยนักวิจัยหลายคน หากนักวิจัยเหล่านั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการฟัง การนำผลจากการฟังของนักวิจัยหลายคนมาเทียบกันอาจมีปัญหาดูยากเว้นกรณีที่นักวิจัยมีความชำนาญในการฟังเช่นเดียวกับนักภาษาศาสตร์รุ่นก่อนที่ผ่านมาซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์มีความถูกต้องแม่นยำสูง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ามามีวิธีการอื่นที่จะทำให้ผลการวิเคราะห์น่าเชื่อถือได้มากกว่าการใช้ความสามารถใน

⁸ ดูตัวอย่างรายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ในภาคผนวก ข

การฟัง โดยพบในงานที่ศึกษาการแปรของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น งานของ ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภักดิ์ (Tingsabadh, 1980) ได้เริ่มศึกษาวรรณยุกต์ด้วยรายการคำชุดเทียบเสียง (minimal set) ซึ่งเป็นรายการคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นและสระเหมือนกันทุกคำ และวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง แล้วเสนอผลด้วยกราฟเส้นที่ผ่านการปรับให้มีพิสัยระดับเสียง 5 ระดับแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ งานวิจัยในระยะต่อมาที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นต่างก็ใช้วิธีการดังกล่าว (ดูรายละเอียดใน 3.6.1 หน้า 50 และ 3.8.2.1 หน้า 66) ผู้วิจัยเห็นว่า วิธีการที่ใช้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นได้ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงค่อนข้างสูง เพราะไม่ได้อาศัยความสามารถในการฟังของนักวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่มีการใช้วิธีทางกลศาสตร์เข้ามาช่วย นอกจากนี้การเก็บข้อมูลด้วยรายการคำชุดเทียบเสียงยังสามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้ เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาเพื่อจัดกลุ่มและเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาต่างๆ ซึ่งการศึกษาในงานวิจัยนี้อาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การสืบสร้างสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย